

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 347/2025 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om handläggningstiderna vid tingsrätterna och anhopningen av ärenden vid Östra Nylands tingsrätt

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 347/2025 rd undertecknat av riksdagsledamot Anette Karlsson /sd:

På vilket sätt ämnar regeringen säkerställa verksamhetsförutsättningarna för domstolsväsendet på riksnivå och minska anhopningen för att kunna säkerställa ett jämlikt rättsskydd, och på vilket sätt ämnar regeringen åtgärda den exceptionella överbelastningen i Östra Nylands tingsrätt, en överbelastning som är en följd av befolkningsökningen, strukturreformerna och bristen på rumsresurser i regionen?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Regeringen ser allvarligt på säkerställandet av verksamhetsförutsättningarna för domstolsväsendet. Enligt regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering säkerställer regeringen finansieringen för aktörerna i rättssystemet.

Coronapandemin försvårade anhopningen av ärenden i domstolarna i början av 2020-talet. Utöver genom ökade resurser kan rättsvården göras smidigare genom att se till att de processrättsliga bestämmelserna möjliggör smidig verksamhet och att modern teknik tillgodogörs. Lagstiftningen har blivit alltmer eftersatt med åren, och därför har det ansetts vara synnerligen angeläget att se över förfarandena. Regeringsprogrammet omfattar flera projekt som ska göra tviste-, straff- och ansökningsprocesserna smidigare och som delvis bidrar till att rättssäkerheten tillgodoses och förbättrar verksamhetsförutsättningarna för domstolsväsendet. Sådana projekt är bland annat de redan ikraftträdde ändringarna av rättegångsbalken för att främja användning av distansförbindelser i de allmänna domstolarna samt de nya metoderna för högsta domstolen att ge ut prejudikat.

För tillfället behandlar riksdagen regeringens proposition med förslag till lagstiftning om ett förfarande för små tvistemål. Regeringen bereder bland annat propositioner med förslag till utvidgande av tillämpningsområdet för åtalsuppgörelse, reform av bötesförfarandet, utvidgning av tillämpningsområdena för skriftligt förfarande och utevarohandläggning. En metod är även att öka användningen av videoinspelningar. Enligt Domstolsverkets uppskattning ska en reform som gäller användningen av videoinspelningar genomföras nästa år. Även justitieministeriets förvalt-

ningsområde kommer att genomföra det ekonomipolitiska ministerutskottets riktlinjer för ökningen av digitaliseringen inom statsförvaltningen. Jag har i synnerhet lyft fram behovet av att utreda möjligheten att använda artificiell intelligens vid översättning och tolkning inom rättsväsendet. I detta syfte ser vi på erfarenheterna från bland annat ett aktuellt pilotprojekt i Sverige. Moderna IKT-funktioner utgör en helhet som stödjer en kostnadseffektiv och smidig rättsvård.

I fråga om förvaltningsprocessen bereds ökad användning av distansförbindelser samt vissa ändringar i domstolarnas sammansättning. Dessutom utförs arbete med att göra straffprocessen smidigare i den bredbasiga arbetsgruppen *Rättsstatens garantier och utvecklandet av rättsväsendet* ("arbetsgruppen för rättsväsendet"), som justitieministeriet har tillsatt.

Anslagen till domstolsväsendet har ökats målmedvetet under hela 2020-talet. Riksdagen behandlar nu regeringens proposition om statsbudgeten för 2026. I propositionen föreslås anslag på sammanlagt 378 miljoner euro till hela domstolsväsendet. Jämfört med anslagsnivån 2019 kommer tilläggen för domstolsväsendets verksamhet därmed att öka till sammanlagt 106 miljoner euro, vilket innebär en anslagsökning på närmare 40 procent under innevarande årtionde. I denna nettoökning tas hänsyn till att sparmålen även gäller justitieministeriets förvaltningsområde och domstolsväsendet som en del av den allmänna balanseringen av statsfinanserna.

I statsbudgeten har de högsta domstolarna egna budgetmoment. Momentet för övriga domstolar inkluderar anslag till tingsrätterna, hovrätterna, förvaltningsdomstolarna och specialdomstolarna samt Domstolsverket.

Domstolsverket är en självständig myndighet som inledde sin verksamhet i början av 2020. Dess lagstadgade uppgift är att se till att domstolarna kan utöva dömande makt med hög kvalitet och att domstolarnas förvaltning är effektivt och ändamålsenligt organiserad. Personalutgifterna utgör största delen av domstolsverkets utgifter. Domstolsverket ska göra framställningar till justitieministeriet om anslag för domstolarnas omkostnader och i enlighet med den godkända budgeten besluta om fördelningen av anslag mellan domstolarna. På hösten varje år för Domstolsverket resultatförhandlingar med domstolarna och fattar då beslut om fördelningen av resurser till domstolsväsendet. Härvid beaktar det bland annat de tillgängliga uppgifterna om utfallet av ärendantalet och den förutsebara utvecklingen av till exempel personaldimensioneringen. Det går visserligen inte att helt förutspå den kommande utvecklingen. I domstolsväsendets strategi är ett av målen att rättsskyddet ska tillgodoses i hela landet.

Justitieministeriet följer aktivt upp hur målet uppnås och hur handläggningstiderna utvecklar sig. Ministeriet bereder i enlighet med regeringsprogrammet och riksdagens krav den andra statsrådets redogörelse för rättsvården, som enligt planerna ska överlämnas till riksdagen hösten 2026. Redogörelsen omfattar bland annat utvecklingen av behandlingstiderna och resurserna samt de vidtagna utvecklingsåtgärdernas effekt jämfört med den föregående redogörelsen för rättsvården från 2022.

I och med att befolkningen och de ekonomiska aktiviteterna har koncentrerat sig till huvudstadsregionen har antalet avgöranden i tvistemål och brottmål i regionen ökat mer än i övriga landet de senaste tio åren. Polisen har tilldelats mer finansiering och effektiviserar utredningen av ärenden som anhopats i förundersökningen. Antalet mål i alla rättsvårdsaktörer, inklusive tingsrätterna, ökar till följd av effektiviseringen av polisens verksamhet i och med tilläggsfinansieringen. Även Åklagarmyndigheten har arbetat med att beta av anhopningen av ärenden. Ökningen av arbetsmängden i alla avgjorda mål har varit störst i Östra Nylands tingsrätt och Västra Nylands tingsrätt.

Den ökade internationella och gränsöverskridande brottsligheten har gjort rättsfallen mer komplicerade, vilket bidragit till att behandlingstiderna blivit längre. Antalet huvudbehandlingar som pågår i mer än en dag har ökat till följd av att ärendena är mer krävande. Befolkningsökningen och det ökade internationella inslaget i samhället ökar antalet språk som används i domstolarna och därigenom tiden och kostnaderna för tolkning, särskilt i brottmål. Även svårigheter vid delgivning av stämning medför problem med tanke på anhopningen av ärenden.

Under 2024 var det genom anslagsökning möjligt att öka domstolsväsendets personalresurser med cirka hundra årsverken. Enligt domstolsväsendets bokslutsberättelse riktades tilläggsresurser särskilt till tingsrätter och hovrätter i huvudstadsregionen. Riktningens proportionalitet är viktig för att handläggningstiderna ska kunna förkortas och personalens ork säkerställas.

Avseende lokalresurserna bygger Senatfastigheter för närvarande ett nytt tingshus i Vanda, bestående av en byggnad som renoveras grundligt och av en nybyggnad. Byggnadsarbetet ska slutföras i april 2026. Verksamheten i de nya lokalerna inleds i juli 2026. I de ombyggda lokalerna förläggs inte enbart Östra Nylands tingsrätt utan även andra aktörer inom justitieministeriets förvaltningsområde. De totala kostnaderna för projektet är cirka 40 miljoner euro.

Justitieministeriets och Domstolsverkets gemensamma arbete för att säkerställa rättsvården och främja tillgången till rättstjänster är kontinuerligt, aktivt och målmedvetet. Smidig rättsvård kräver dessutom samarbete, fungerande interna processer och gemensamma utvecklingsinsatser av aktörerna inom justitieministeriets förvaltningsområde. Som en del av detta arbete som utförs med flera olika metoder och åtgärder träffade jag i november 2025 överdirektören för Domstolsverket och lagmännen i tingsrätterna i huvudstadsregionen. Att domstolarnas behandlingstider hålls rimliga ökar samhällets förtroende och stärker grunden för den inre säkerheten, vilket jag anser vara ytterst viktigt.

Helsingfors 14.11.2025

Justitieminister Leena Meri